DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

I det sidste årstid har den økonomiske udvikling verden over været præget af *jævn aktivitetsfremgang* parret med en bemærkelsesværdig stabilitet i prisernes almindelige leje. For de vesteuropæiske landes vedkommende repræsenterer denne opgang i aktiviteten en fortsættelse af den linie, der har domineret udviklingen i de foregående 2–3 år, medens der i U.S.A. og Canada er tale om et fornyet fremskridt oven på det økonomiske tilbageslag, som fandt sted i 1953–54.

Stigningen i aktiviteten viser sig dels i tallene for industriproduktion, byggeri og andre produktionsområder, dels i forbrugs- og omsætningsudviklingen. Endvidere bærer også *fremgangen i verdenshandelen* vidnesbyrd om en fortsat forøgelse af aktiviteten. Nedenstående tabel viser tydeligt, at der fra 1952 til 1954 er foregået en stadig udvidelse af verdenshandelen, en udvikling, der efter de foreliggende ufuldstændige oplysninger synes at have vedvaret i den hidtil forløbne del af 1955 (idet der ses bort fra den sæsonmæssige tilbagegang i vintermånederne).

Som det ses, har *Vesteuropa* i løbet af disse år opnået en *langt større fremgang i sin eksport* end de fleste andre områder (bortset fra sterlinglandene i det mellemste østen, hvis eksport præges af en meget voldsom stigning i olieproduktionen). Dette hænger antagelig sammen med, at Vesteuropa, hvad evnen til at konkurrere på de internationale markeder angår, igen har indvundet noget af det terræn, som i årene under og umiddelbart efter krigen gik tabt til U.S.A. og Canada. Samtidig bidrager dette forhold til at forklare, at det økonomiske tilbageslag i Nordamerika – på trods af al frygt for det modsatte – ikke i nævneværdig grad hæmmede ekspansionen i Vesteuropa.

I den årlige rapport for 1954–55 fra Den internationale Bank i Basel peges der på en række faktorer af større og mindre betydning, som ligeledes har været medvirkende til at *hindre den amerikanskt konjunkturpause i at få alvorligere følger i Europa* i modsætning til, hvad der var tilfældet under tilbageslaget i 1948–49. Det fremhæves således, at der trods den betydelige investeringsaktivitet i efterkrigsårene stadig fandtes rige muligheder for nye in-

Verdenshandelens udvikling.
Indeks for eksportmængder. 1950 = 100.

	Verden[1]	U.S.A. og Canada	Latinamerika	Vesteuropa excl. England	Sterlingområdet					Andre lande i Mellemøsten	Andre lande i Asien
					I alt	England, Irland, Island	Selvst. lande i Mellemøsten[2]	Selvst. lande i Øvrige Asien[3]	Selvst. lande i Resten af Sterl. omr.[4]		
1951	112	124	100	119	103	102	135	105	99	97	108
1952	110	128	93	115	102	96	180	103	102	78	109
1953 1. kvt.	112	127	97	116	105	96	197	113	106	90	102
„ 2. „	118	143	104	123	105	97	207	103	105	81	111
„ 3. „	114	130	106	124	102	100	208	103	93	78	117
„ 4. „	125	131	105	147	112	108	214	108	108	87	124
1954 1. kvt.	118	114	106	135	111	104	207	110	110	89	115
„ 2. „	125	143	105	141	109	105	211	99	107	82	125
„ 3. „	120	124	101	143	107	105	225	106	97	71	134
„ 4. „	134	133	..	166	..	107	..	..	..	..	..
1955 1. kvt.	..	(125)	..	(150)	..	(116)	..	..	..	..	..
April						(114)					

[1] Exl. USSR, Kina og Østeuropa. [2] Iraq, Jordan, Kuwait, Bahrein m. fl. [3] Indien, Pakistan, Ceylon, Burma. [4] Australien, N. Zealand, Sydafrika, Malaya m. fl.
Kilde: „Monthly Bulletin of Statistics", May 1955. Tallene for 1. kvt. 1955 tilføjet på basis af foreløbige beregninger.

vesteringer til imødekommelse af den voksende befolknings behov samt med henblik på ibrugtagning af nye opfindelser og produktionsmetoder, hvorfor der ikke var større vanskeligheder ved at opretholde en høj effektiv efterspørgsel. Dette er dog ikke tilstrækkeligt til at sikre, at en ekspansion kan holdes i gang; Vesteuropas største problem i den foregående periode havde været at hindre ekspansionen i at give sig udslag i inflationstendenser og betalingsbalancevanskeligheder – særlig i forhold til dollarområdet – som følge af forsyningsmulighederne ikke kunne holde trit med efterspørgselen. Men netop på dette punkt er der sket en bedring i de sidste år; større produktion i forbindelse med den omstændighed, at en række af de mest påtrængende opsatte behov fra krigsårene efterhånden var blevet dækket, har mindsket presset på forsyningerne og gjort det lettere at holde priserne i skak. Inflationstendensernes neddæmpning har atter gjort opsparing i pengeform mere tillokkende, hvilket på sin side yderligere bidrager til at holde igen på det løbende forbrug, således at der skabes plads for en øget investering. Af denne årsag lettes også efterspørgselen efter udenlandske varer og tjenester med den følge, at betalingsbalanceproblemerne bliver mindre; dette forhold skabte forudsætningen for en udvidet liberalisering af handelen mellem de vesteuro-

pæiske lande indbyrdes (samt til dels med de tilknyttede oversøiske områder, særlig sterlinglandene). Af vigtighed var det også, at Vesteuropas afhængighed af import fra U.S.A. gradvis var blevet mindre, ikke blot på grund af større hjemlig produktion, men også fordi de oversøiske lande uden for dollarområdet efterhånden havde kunnet øge deres produktion. Samtidig er nedgangen i Vesteuropas almindelige eksport til U.S.A. blevet mere end opvejet af større amerikanske indkøb af militært udstyr hos vesteuropæiske producenter, og Vesteuropas underskud på vare- og tjenestebalancen over for U.S.A. blev derfor nedbragt med godt en halv milld. $ fra 1953 til 1954. Skønt de direkte militære hjælpeydelser fra U.S.A. i 1954 var væsentlig mindre end året før, var det dog fortsat muligt for Vesteuropa som helhed at øge sine guld- og dollarreserver, omend i et nedsat tempo; også i 1. kvt. 1955 er reserverne fortsat vokset. Valutariske vanskeligheder har derfor i almindelighed ikke virket hæmmende på den vesteuropæiske opgangskonjunktion.

Som nævnt har *prisudviklingen* i de sidste år været præget af en bemærkelsesværdig *stabilitet*. Efter at prisstigningerne i Koreakrigens kølvand havde kulmineret i foråret 1951, indtrådte der et fald, som i løbet af halvandet år bragte råvareprisniveauet ned på samme højde som omkring midten af 1950, og fra midten af 1952 til nu har svingningerne været meget begrænsede. Selv det mest følsomme af de tre indekstal – Moody's – har bevæget sig inden for et spillerum af ca. 10 %. Dette er ikke ensbetydende med, at de enkelte råvarepriser har udvist en tilsvarende stabilitet. Svingningerne i efterspørgsels- og udbudsforholdene på *de enkelte varemarkeder* har fremkaldt endog ret betydelige variationer i de tilsvarende priser.

Særlig kraftige udsving finder man inden for varegruppen kaffe, the og kakao, hvis priser rundt regnet fordobledes fra begyndelsen af 1953 til hen på eftersommeren 1954, formodentlig først og fremmest på grund af stigende efterspørgsel ikke mindst i U.S.A. På dette tidspunkt brød markedet imidlertid sammen (for the dog først ved årsskiftet), muligvis fordi de voldsomme prisstigninger indtraf samtidig med at det økonomiske tilbagetog i U.S.A. gav sig til kende i form af stagnerende disponible indtægter. Siden er priserne på dette område faldet stærkt, og det meste af stigningen siden 1953 er gået tabt. Metaller, særlig kobber, bly og zink, samt gummi har opnået kraftige stigninger i 1954 og begyndelsen af 1955 efter ret voldsomme fald i det foregående år. Forklaringen på disse udsving er antagelig for en del, at man i slutningen af 1953 foruddiskonterede en almindelig verdensdepression af større omfang som følge af de begyndende udgangstegn i U.S.A. Da denne ikke blev til virkelighed, men opgangen i Vesteuropa fortsatte uantastet, revideredes anskuelserne, og priserne steg pånyt. Efter at der atter har vist sig ekspansionstendenser i U.S.A., har de prishævende kræfter på disse områder blevet yderligere styrket.

Som nævnt har disse og andre bevægelser imidlertid stort set opvejet hin-

anden, således at resultatet er blevet et særdeles stabilt totalniveau. Heller ikke de enkelte landes engrosprisniveauer, hvori forarbejdede varer i højere grad indgår, har udvist større variation i de sidste år.

UDVIKLINGEN I U.S.A.

Skønt U.S.A.s betydning for udviklingen i verdensøkonomien i almindelighed, som det fremgår af det foregående, synes at være blevet noget svækket i de senere år, er U.S.A.s andel af den samlede verdensproduktion dog så stor, at det under alle omstændigheder er naturligt at underkaste den økonomiske aktivitet i U.S.A. regelmæssig analyse.

Fra 2. kvartal 1953, da det hidtidige maksimum nåedes, til 3. kvartal 1954 faldt U.S.A.s bruttonationalprodukt med 4 % til 355.5 milld. $ (årsrate). Men i løbet af den følgende tid steg nationalproduktet pånyt, og i 1. kvartal i år var det kommet op på samme niveau, som før nedgangen satte ind. De vigtigste forskydninger inden for de forskellige anvendelsesområder fremgår af nedenstående tabel.

U.S.A.s bruttonationalprodukt fordelt efter anvendelse.

	Milld. $ i løbende priser sæsonudjævnet, årsrate			Ændring i pct. pro anno	
	2.kvartal 1953	3.kvartal 1954	1.kvartal 1955	fra 2. kvt. 1953 til 3. kvt. 1954	fra 3. kvt. 1954 til 1. kvt. 1955
Privat forbrug af varige goder	30.3	28.0	33.4	÷ 3.6	+ 29.7
„ „ „ ikke-varige goder	119.6	121.1	122.1	+ 1.0	+ 1.7
„ „ „ tjenesteydelser ...	80.9	84.8	86.5	+ 3.9	+ 4.2
Privat investering i boliger	12.2	14.0	15.9	+ 14.3	+ 13.6
Privat investering i anden bygge- og anlægsvirksomhed	13.7	14.2	14.9	+ 2.9	+ 10.2
Privat investering i maskiner, inventar o. l.	24.6	21.8	21.1	÷ 9.1	÷ 5.7
Offentlige udgifter til forsvarsformål	54.3	42.1	40.7	÷ 18.0	÷ 5.2
Offentlige udgifter til civile formål	32.3	33.6	34.1	+ 3.2	+ 3.1
Samlet indenlandsk afsætning til „endelig anvendelse“	367.9	360.4	368.6	÷ 1.6	+ 4.5
Ændring i lagre	5.4	÷4.8	1.3	÷151.1	+225.9
Udenlandsk nettoinvestering[1]	÷3.3	÷0.2	0.0	.	.
Bruttonationalprodukt i alt	369.9	355.5	370.0	÷ 3.1	+ 7.9

[1] Excl. offentlige låne- og gaveydelser til udlandet. Beregning af procentvise ændringer for denne post er ikke foretaget, fordi den udenlandske nettoinvestering var negativ i udgangssituationen.

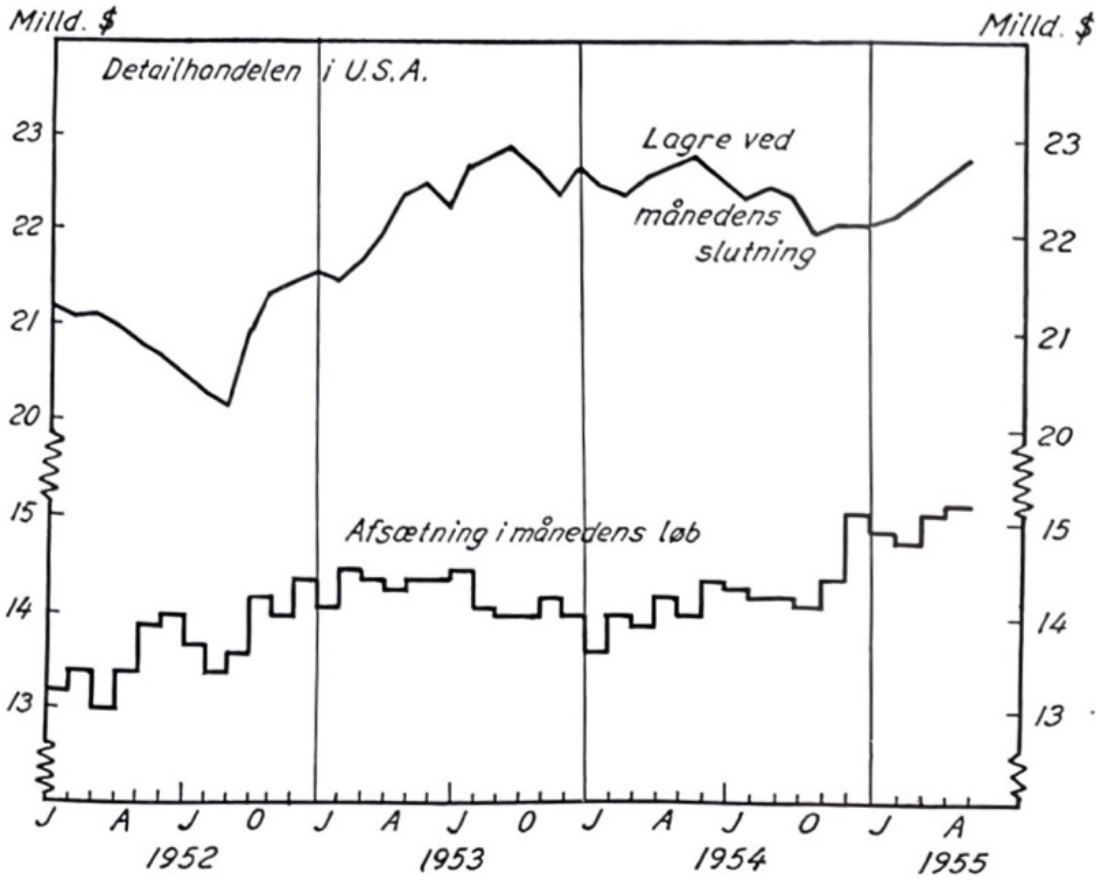
Det ses klart af denne oversigt, at nedgangen i forsvarsudgifterne både absolut og relativt var den vigtigste af de kræfter, der fremkaldte tilbageslaget i 1953–54. Det er ikke utænkeligt, at de private investeringer i maskiner m. v. ville være blevet opretholdt, hvis ikke efterspørgselen efter militært materiel var faldet så radikalt, ligesom det må anses for sandsynligt, at forbruget af varige goder heller ikke var gået ned, dersom ikke fremgangen i privates disponible indtægter var blevet svækket som følge af faldende forsvarsudgifter. I hvert fald synes det givet, at den omlægning, der fandt sted med hensyn til lagerpolitikken var en direkte følge af forsvarsudgifternes nedgang; i 2. kvt. 1953 øgedes lagrene i et tempo svarende til 5–6 milld. $ pr. år; men da afsætningen begyndte at svigte, solgte erhvervslivet ud af sine lagre og producerede tilsvarende mindre, således at det samlede nationalprodukte faldt stærkere end afsætningen.

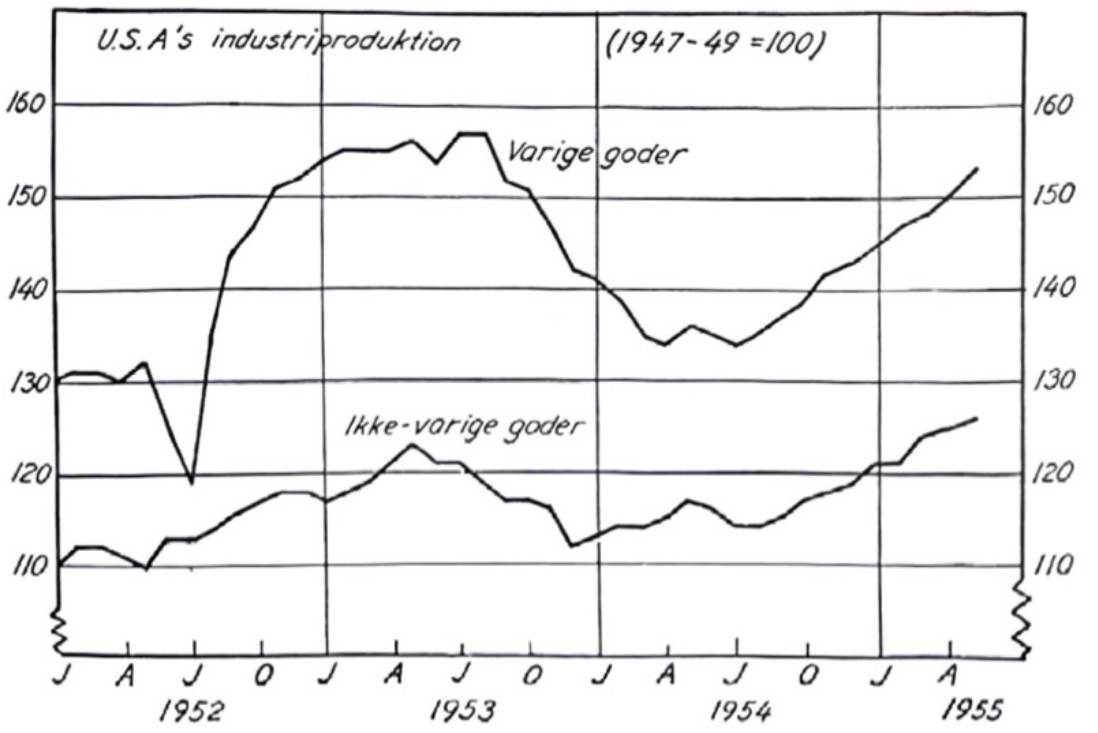
Når tilbageslaget ikke udviklede sig til en egentlig depression, synes den umiddelbare årsag at være, at de privates udgifter ikke reduceredes i takt med nationalproduktets nedgang. Både forbruget af ikke-varige goder og tjenesteydelser og boligbyggeriet steg tværtimod. Dels faldt de personlige indkomster ikke så stærkt som nationalproduktet, bl. a. fordi dividender og andre udtræk fra private foretagender forblev nogenlunde uændrede, medens selskabsopsparingen reduceredes. Dels nedsattes de personlige skatter, og endelig faldt den personlige opsparing.

Da lagrene efterhånden var blevet stærkt nedbragt, medens faldet i indkøbet af militært materiel afsvækkes, og forbrugsefterspørgselen opretholdtes og endog totalt set øgedes, var der ikke længere grund til vedblivende at tære på lagerbeholdningerne. Produktionen steg atter til et niveau, der svarede til den løbende afsætning, indtægterne hos private øgedes, og forbrugerne tog kraftig revanche for deres hidtidige tilbageholdenhed med hensyn til køb af varige goder; navnlig har bilindustrien oplevet en stærk tilvækst i afsætningen. Dette i forbindelse med en yderligere intensivering af boligbyggeriet satte i løbet af et halvt år den samlede produktion op til samme højde som før omslaget, og ifølge foreløbige oplysninger anslås det, at bruttonationalproduktet i 2. kvartal i år er steget med yderligere 5 milld. $ (årsrate) til 375 milld. $.

Nedenstående diagrammer over industriproduktionens og detailomsætningens udvikling tjener til at belyse de igangværende opgangstendenser. Som man ser, har detailhandelens afsætning og produktion af ikke-varige goder passeret det tidligere toppunkt, medens fremstillingen af varige industriprodukter endnu mangler et par procent i at nå dette niveau. Den foran omtalte stærkere variation i forbruget af varige goder afspejler sig tydeligt i produktionens kraftigere bevægelser.

Udsigterne for den resterende del af året og begyndelsen af 1956 bedømmes i almindelighed særdeles optimistisk. På enkelte punkter regner man dog med muligheden for et tilbagefald. Det drejer sig navnlig om automobilindu-

Milld. $
Milld. $
Detailhandelen i U.S.A.
Lagre ved månedens slutning
Afsætning i månedens løb
23
22
21
20
15
14
13
J A J O J A J O J A J O J A
1952
1953
1954
1955

U.S.A's industriproduktion (1947-49 =100)
Varige goder
Ikke-varige goder
160
150
140
130
120
110
J A J O J A J O J A J O J A
1952
1953
1954
1955

strien og boligbyggeriet, der begge har været blandt de stærkeste aktivitetsfremmende faktorer i det sidste halve år. I de første 5 måneder af 1955 lå *automobilproduktionen* ca. 40 % højere end i det tilsvarende tidsrum i fjor; men dette niveau kan næppe opretholdes; det vil i hvert fald kræve, at produktionsrekorden fra 1950 overskrides ganske betydeligt, og det turde være tvivlsomt, om der er tilstrækkelige afsætningsmuligheder hertil. Foreløbig regnes der med, at produktionen i 3. kvartal vil blive ca. 20 % lavere end i 2. kvartal; men dette er væsentligst et sæsonmæssigt fænomen, der står i forbindelse med den årlige ændring af modellerne. *Boligbyggeriet* ligger på samme høje niveau som i 1950, da der påbegyndtes lige ved 1.4 mill. lejligheder; det sæsonudjævnede gennemsnit for de sidste 6 måneder svarer til 1.365.000 lejligheder pr. år; men tendensen har været faldende siden årsskiftet, og man må derfor regne med, at der i løbet af nogen tid kan indtræde en vis dæmpning af aktiviteten på dette område.

BEDØMMELSEN AF FREMTIDSUDSIGTERNE

ARBEJDSMARKEDET

Den foran beskrevne produktionsudvikling genfindes naturligvis i store træk i beskæftigelsen. Maksimum for denne nåedes i sommeren 1953, hvorefter der indtrådte et fald, som vedvarede til først på efteråret 1954. Siden er der atter sket en forøgelse af antallet af beskæftigede; men der manglede dog endnu i maj 1955 godt 300.000 i, at det tidligere maksimum var nået. Som man ser af den følgende tabel, er der imidlertid flere erhvervsgrupper, som nu har flere beskæftigede end i 1953; dette gælder således inden for bygge- og anlægsvirksomhed og i service-fagene, hvilket stemmer godt med, at der på disse to områder har været en stærk stigning i produktionen. Derimod er beskæftigelsen ved produktion af varige industrigoder endnu ca. 6 % lavere end i 1953, ligesom heller ikke beskæftigelsen inden for den øvrige industri og ikke mindst i transporterhvervene har nået de tidligere højder. Også den ugentlige arbejdstid i industrien er kortere end før produktionsnedgangen satte ind. Når produktion ikke desto mindre allerede nu er kommet op på niveau med 1953, må det skyldes produktivitetsforøgelse.

En vigtig nydannelse på arbejdsmarkedet er de overenskomster der i juni måned – med en uges mellemrum – blev truffet mellem automobilarbejdernes fagforening på den ene side og de to største automobilproducenter, Ford og General Motors, på den anden. De to foretagender, der netop i øjeblikket ligger i heftig konkurrence om markedet, og som derfor begge var ivrige for at undgå strejke, gik ved disse overenskomster ind på fagforeningens krav om *garanteret årsløn* (foruden på at forhøje den løbende timeløn og bidragene til pensions- og

Arbejdsmarkedet i U.S.A.

Antal beskæftigede uden for landbruget[1] (i 1000)	Marts 1953	Juli 1953	Sept. 1954	Maj 1955	Ændring Juli 1953 – sept. 1954	Ændring Sept. 1954 – maj 1955
I alt	49.148	49.511	48.020	49.184	÷ 1.491	+ 1.164
Ved prod. af varige goder	10.068	10.150	8.881	9.517	÷ 1.269	+ 636
„ „ „ ikke-varige goder	7.100	7.153	6.858	7.014	÷ 295	+ 156
„ minedrift	854	816	740	747	÷ 76	+ 7
„ bygge- og anlægsvirksomhed	2.529	2.511	2.521	2.537	+ 10	+ 16
„ transport og off. forsyningsvirksomhed	4.272	4.293	4.007	3.990	÷ 286	÷ 17
„ handel	10.390	10.524	10.447	10.640	÷ 77	+ 193
„ pengeinstitutter o. l.	1.993	2.044	2.141	2.172	+ 97	+ 31
„ service-fag	5.305	5.333	5.634	5.675	+ 301	+ 41
I offentlig administration	6.637	6.687	6.791	6.892	+ 104	+ 101

Gennemsnitlig ugentlig arbejdstid (i timer)					Ændring Marts 1953 – sept. 1954	Ændring Sept. 1954 – maj 1955
Ved prod. af varige goder	41.9	40.8	40.1	41.7	÷ 1.8	+ 1.6
„ „ „ ikke-varige goder	40.0	39.6	39.3	39.4	÷ 0.7	+ 0.1
„ byggeri	36.8	37.1	36.0	36.0 (marts)	÷ 0.8	–
I detailhandel	39.2	40.5	39.1	38.8 („)	÷ 0.1	÷ 0.3
„ hotelvirksomhed	42.1	42.2	41.9	41.7 („)	÷ 0.2	÷ 0.2

Gennemsnitlige timeløn (i cents)				
Ved prod. af varige goder	185	188	193	199
„ „ „ ikke-varige goder	159	161	166	170
„ byggeri	244	247	262	263 (marts)
I detailhandel	137	141	146	148 („)
„ hotelvirksomhed[2]	89	91	97	97 („)

[1] Sæsonudjævnede tal. [2] Excl. kost, logi og drikkepenge.

forsikringsordninger). Princippet i den garanterede årsløn er i korthed, at firmaerne forpligter sig til at udbetale afskedigede arbejdere indtil 65 % af deres normale ugeløn i de første 4 uger og indtil 60 % i de følgende 22 uger. Firmaets forpligtelse reduceres dog med det beløb, som arbejderen kan få udbetalt i understøttelse fra det offentlige, ligesom der er en maksimumgrænse for det samlede beløb, som firmaet kan komme til at udbetale inden for en periode; de pågældende understøttelser skal udredes af et fond, der tilvejebringes ved, at firmaet henlægger 5 cents pr. arbejdstime, indtil der er opsamlet et nærmere bestemt beløb. Man regner med, at de forpligtelser, som de to firmaer har påtaget sig, indebærer en forhøjelse af arbejdsomkostningerne med omkring 10 %.

Det kan siges at være noget overdrevent at betegne disse ordninger som „garanteret årsløn". Dels er det ikke den fulde løn, der garanteres, dels dækker

garantien kun et halvt år. I realiteten er der snarest tale om en art privat arbejdsløshedsforsikring, omend med ret høje ydelser. Da arbejdsløshedsunderstøttelserne, der er organiseret af enkeltstaterne – ikke af unionen, mange steder er meget ringe, er det dog et væsentligt socialt fremskridt, der er opnået.

Set i et videre perspektiv kan de nye ordninger få vidtrækkende konsekvenser. Man kan sikkert gå ud fra, at automobilarbejderne vil stille lignende krav til de øvrige bilfabrikanter, og – hvad der er vigtigere – at andre store fagforeninger vil søge at gennemtrumfe ordninger af samme principielle indhold. I det omfang „garanteret årsløn" bliver almindeligt udbredt, vil det virke som en bremse på eventuelle fremtidige depressionstendenser. Dels vil arbejderne ikke i den første tid efter en eventuel afskedigelse have nødig at indskrænke dres forbrug så stærkt, som tilfældet ellers ville have været, dels og måske mere betydningsfuldt vil arbejdsgiverne ikke spare så meget ved en produktionsindskrænkning, hvorfor de muligvis vil undlade at skride til sådanne foranstaltninger eller i hvert fald nøjes med mindre produktionsindskrænkninger. (For så vidt dette bliver tilfældet, må ordningen set fra et konjunkturstabiliseringssynspunkt siges at være væsentlig bedre end fx. den danske arbejdsløshedsforsikring, hvor arbejdsgivernes – ret beskedne – bidrag tværtimod er sat i forhold til antallet af beskæftigede). Der kan dog være grund til at fremhæve, at den omstændighed, at arbejdsgivernes understøttelse skal udredes af et forud opsamlet fond, der er båndlagt til dette bestemte formål, kan medføre en svækkelse af den her omtalte virkning. Man forstår nok, at arbejderne af sikkerhedsgrunde ønsker, at der på forhånd skal tilvejebringes et sådant fond; men dette krav synes at måtte formindske ordningens konjunkturstabiliserende betydning.

En anden virkning af en almindelig gennemførelse af arrangementer af den omhandlede art kan – hævder man – blive, at mindre foretagender får vanskeligere ved at klare sig i konkurrencen med de store, fordi de ikke kan få råd til at opsamle de store fonds. Denne betragtning synes dog ikke at kunne holde stik. Det må være ret ligegyldigt, om fagforeningerne gennemtvinger højere lønninger eller henlæggelser til arbejdsløshedsfonds; arbejdsomkostningerne stiger lige meget i begge tilfælde.

Endelig kan det tænkes, at der kan blive tale om en revision af arbejdsløshedslovgivningen. Der rejser sig en række administrative spørgsmål med hensyn til indpasningen af de nye arrangementer i de eksisterende arbejdsløshedsordninger, bl. a. fordi mange af disse bestemmer, at en arbejder helt eller delvis mister retten til offentlig understøttelse, hvis han får understøttelse fra sin tidligere arbejdsgiver. Dette er ensbetydende med, at arbejdsgiverne kommer til at overtage hidtidige offentlige forpligtelser, og det er derfor meget vel tænkeligt, at arbejdsgiverne – og der med de ofte ret konservative majoriteter i enkeltstaternes lovgivende forsamlinger – fremtidig vil se med mildere øjne på en mere dækkende skattefinansieret arbejdsløshedsunderstøttelse.

Amerikanske konjunkturtal.

	Priser			Industri-produktion[1]	Bygge- og anlægsvirksomhed[2]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[3]	Udenrigshandel[6]		Aktiekurser[7]	Personlige indkomster[8]	Bruttonationalprodukt[8]
	Engrospriser		Leveomkostninger		Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[3]	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[4]		Import	Eksport			
	Samlet indeks	Landbr.-produkt.													
	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	Mill.	Mill.	Cents	Mld. $	Mill. $	Mill. $	1935-39 = 100	Mld. $	Mld. $
1938	51	38	60	48	35	27	28.9	10.4	63	3.5	163	258	88	68	85
1946	79	83	81	90	82	87	41.4	2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
1950	103	98	103	112	159	185	44.7	3.1	147	12.0	738	856	146	226	287
1951	115	113	111	120	171	170	47.2	1.9	159	13.2	914	1253	177	254	330
1952	112	107	114	124	183	181	48.0	1.7	167	13.7	893	1266	188	268	346
1953	110	97	114	134	192	177	49 1	1.5	177	14.2	906	1315	193	286	365
1954	110	96	115	125	216	232	48.3	3.2[9]	181	14.2	850	1256	229	286	357
1. kvt. 1954	111	98	115	124	194	197	48.0	3.5[9]	180	13.8	833	1132	200	285	356
2. kvt. —	111	97	115	124	199	219	48.1	3.4[9]	181	14.2	911	1433	218	286	356
3. kvt. —	110	95	115	123	218	243	48.2	3.2[9]	180	14.2	808	1186	235	286	356
4. kvt. —	110	92	114	128	252	268	49.0	2.8[9]	182	14.5	848	1274	253	289	362
1. kvt. 1955	110	93	114	133	261	292	48.9	3.3[9]	185	14.9	913	1247	275	293	370
April —	110	94	114	136	253	286	48.6	3.0[9]	186	15.2	857	1262	286	296	
Maj —	110	91	114	138			48.9	2.5[9]	187	15.1			285		
Juni —															

Kilde: „Survey of Current Business", udg. af U.S. Department of Commerce.
Tallene refererer til måneder eller til gennemsnit for 12, henholdsvis 3 måneder.
[1] Sæsonudjævnet. [2] Værdien af byggekontrakter; sæsonudjævnet. [3] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Dept. of Labor. [4] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [5] Udjævnet for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget noget udvidet fra 1951. [6] Generalhandel. [7] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [8] Udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til helårsbasis. [9] Beregningsgrundlaget noget udvidet fra 1954.

BETALINGSBALANCEN

De sidste 2 års udvikling på U.S.A.s betalingsbalance fremgår af nedenstående oversigt.

Som det vil ses er der gennem alle ni kvartaler – der omfatter både det økonomiske tilbageslag og de tilgrænsende opgangsperioder – foregået en stadig forøgelse af udlandets tilgodehavender i U.S.A. og af dets guldbeholdninger; omend i aftagende tempo. På importsiden ser man tydeligt tegnene på den stagnerende økonomiske aktivitet i 1953–54 i form af lavere tal end året før. I 1. kvartal 1955 er der imidlertid sket en ny stigning. Den øgede eksport

U.S.A.s betalingsbalance 1953–55.
(Mill. $).

	1953				1954				1955
	1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.	1. kvt.	2 kvt.	3. kvt.	4. kvt.	1. kvt.
Eksport af varer og tjenester[1]	4086	4353	4084	4441	3954	4686	4148	4976	4646
Vareimport	÷2797	÷2882	÷2679	÷2596	÷2518	÷2754	÷2457	÷2575	÷2759
Transportudgifter	÷ 244	÷ 287	÷ 290	÷ 238	÷ 223	÷ 272	÷ 268	÷ 238	÷ 239
Rejseudgifter	÷ 140	÷ 238	÷ 362	÷ 155	÷ 147	÷ 260	÷ 383	÷ 168	÷ 156
Militære udgifter i udlandet	÷ 565	÷ 605	÷ 659	÷ 683	÷ 622	÷ 685	÷ 637	÷ 651	÷ 643
Andre udgifter	÷ 256	÷ 250	÷ 261	÷ 280	÷ 240	÷ 249	÷ 263	÷ 262	÷ 280
Import af varer og tjenester i alt	÷4002	÷4262	÷4251	÷3952	÷3750	÷4220	÷4008	÷3894	÷4077
Saldo på vare- og tjenestebalancen[1]	84	91	÷ 167	489	204	466	140	1082	569
Gaveydelser til udlandet[2]	÷ 638	÷ 684	÷ 536	÷ 591	÷ 541	÷ 492	÷ 516	÷ 609	÷ 739
Saldo på løbende poster	÷ 554	÷ 593	÷ 703	÷ 102	÷ 337	÷ 26	÷ 376	473	÷ 170
Amerikanske investeringer i udlandet m. v. (netto)[3]	÷ 181	23	÷ 189	÷ 240	÷ 187	÷ 399	÷ 302	÷ 640	÷ 20
Saldo på ovennævnte poster	÷ 735	÷ 570	÷ 892	÷ 342	÷ 524	÷ 425	÷ 678	÷ 167	÷ 190
Modsvares af									
Opbygning af udenlandske tilgodehavender i U.S.A.	114	300	450	241	443	253	439	324	102
Guldeksport	603	128	301	129	56	8	164	70	30
I alt	717	428	751	370	499	261	603	394	132
Fejl og udeladelser	18	142	141	÷ 28	25	164	75	÷ 227	58

Kilde: „Survey of Current Business", June 1955.

÷ angiver valutaudgift for U.S.A.; gaveydelser er således positive, selv om de er forsynet med negativt fortegn.

[1] Excl. militære leverancer finansieret ved amerikanske gaver.

[2] Excl. gaver, der tjener til finansiering af militære forsyninger (jvf. note 1).

[3] Når denne post undertiden kan udvise en valutaindtægt, beror det på, at tilbagebetalinger af udenlandsk gæld til U.S.A. og tilbagekøb af udenlandske værdipapirer fradrages her.

– der antagelig hænger sammen med den fortsatte konjunkturopgang i andre lande, herunder særlig Vesteuropa – har medvirket til en stærk stigning i overskuddet på vare- og tjenestebalancen, og da de ikke-militære gaveydelser har holdt sig ret uforandrede fra kvartal til kvartal er underskuddet på de løbende poster tilsvarende formindsket. Denne udvikling blev dog i slutningen af 1954 i nogen grad modvirket af større private investeringer i udlandet, for en stor del af kortfristet karakter. I 1955 vendte denne strøm imidlertid pånyt som følge af de stigende rentesatser i U.S.A., der atter afspejlede den voksende økonomiske aktivitet i landet. I det hele taget bør det bemærkes, at tilgang af dollars i form af kortfristede kapitaleksport er af forholdsvis begrænset værdi for andre landes internationale likviditet.

UDVIKLINGEN I VESTEUROPA

ENGLAND

Endnu i april fortsatte den engelske *industriproduktion* den fremgang, som tog sin begyndelse omkring midten af 1952. Tempoet i fremskridtet synes dog i løbet af det sidste halve år at være blevet en del svækket, og de foreløbige tal for maj måned viser en betydelig ringere stigning i forhold til april, end man normalt skulle vente efter sæsonen. De sidste års produktionsforøgelse skyldes, som det fremgår af følgende oversigt både større beskæftigelse og højere produktivitet, og sidstnævnte faktor synes at have haft langt den overvejende betydning. Fra 1953 til 1954 steg den arbejdsdygtige befolkning med henved 300.000, og samtidig formindskedes de væbnede styrker med 25.000 og arbejdsløsheden med omkring 60.000. Langt den største del af den tilsvarende forøgelse i beskæftigelsen, nemlig 240.000, gik til fabriksindustrien, hvis arbejdsstyrke derved voksede med 2–3 %. I indeværende år kan der næppe blive tale om stigninger af tilsvarende størrelsesorden, idet arbejdsløsheden synes at være bragt ned i nærheden af det opnåelige minimum. Hvis den samlede produktion skal stige i samme tempo som sidste år, må produktionen pr. arbejder derfor forøges endnu kraftigere end i den foregående periode; noget kan opnås gennem længere arbejdstid, og det menes, at der i årets løb vil blive taget moderne realkapital i brug i betydeligt omfang. Ikke desto mindre tvivler mange iagttagere på, at det vil lykkes at tilvejebringe en produktionsstigning af det omfang, som er forudset i finansministerens økonomiske årsoversigt, og den hidtidige udvikling tyder nærmest på, at disse skeptikere vil få ret. I hvert fald må produktionen vokse fra ca. 133 (1948 = 100) i de første 5 måneder af året til omkring 140 i de sidste 7, hvis et årsgennemsnit på 137 skal nås, en forøgelse, der er langt stærkere end i nogle af de foregående år.

De bekymringer, som iagttagere af den økonomiske udvikling giver udtryk for, begrænser sig ikke til industriproduktionen. Hvad man navnlig hæfter sig

Samlet produktion, beskæftigelse og produktion pr. arbejder i engelsk industri. (1948 = 100).

	Industriproduktion i alt	Beskæftigelse i industri	Produktion pr. arbejder
1949	106	102	105
1950	114	103	110
1951	117	106	111
1952	114	105	108
1953	121	106	114
1954	129	108	119
1955[1]	137	109	126

Kilde: „London & Cambridge Economic Service", June 1955.
[1] Finansministerens tilsyneladende skøn.

ved, er *den ydre balance*. I første halvdel af 1954 opnåede England et overskud på sin løbende betalingsbalance på 172 mill. £, medens der i andet halvår for første gang siden 1952 viste sig et mindre underskud (12 mill. £), et forhold der antagelig hænger sammen med en stærk forøgelse af den indenlandske efterspørgsel både til forbrug og investering, (Jvf. tallene for privat forbrug i konjunkturtabellen), hvortil kom en forringelse af bytteforholdet som følge af stigende importpriser, en udvikling der er fortsat i 1. kvartal 1955. Hertil kom endvidere renter og afdrag på gælden til U.S.A. og Canada samt direkte investeringer i udlandet (navnlig det ydre sterlingområde); følgen blev en svækkelse af valutastillingen, der tog form dels af en nedgang i det samlede sterlingområdes guld- og dollarbeholdninger, dels af en forøgelse af Englands sterlinggæld. Samtidig foregik der dog også en vis reduktion af gælden til EPU.

Ifølge „London & Cambridge Economic Service" fra juni i år regnedes der i den økonomiske årsoversigt med, at der fra 1954 til 1955 vil ske en forøgelse af bruttonationalproduktet i faste priser på 4 % (jvf. nedenstående oversigt). Med uforandrede skattesatser skulle – efter finansministeriets skøn – op imod halvdelen heraf kunne forventes at gå til øget forbrug, en fjerdedel til øget indenlandsk investering og en anden fjerdel til forbedring af den løbende betalingsbalance. Man regnede med at den højere aktivitet vil nødvendiggøre en forøgelse af importen med 200 mill. £ (5–6 %), medens eksporten skulle kunne forøges med 350 mill. £ (10 %). Imidlertid fik finansministeren samtidig med fremlæggelsen af disse skøn gennemført en nedsættelse af de direkte skatter og visse forbrugsafgifter med et beløb svarende til 155–60 mill. £ i et fuldt finansår; i det løbende kalenderår bliver beløbet dog kun omkring 100 mill. £, hvoraf antagelig 75 mill. vil betyde en direkte forøgelse af de disponible indtægter (medens resten går til aktieselskaber o. l.). Finanisministeren gav i denne for bindelse udtryk for forventningerne dels om, at lempelser af skatterne ville medføre tilskyndelse til øget produktiv indsats, dels

Engelske konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion[1]	Fuldført boligbyggeri	Arbejdsmarked			Privat forbrug[2]	Udenrigshandel[4]		Valutastilling		
	Engrospriser	Leveomkostninger			Beskæftigede	Arbejdsløse[3]	Arbejdsløn[3]		Import c.i.f.	Eksport f.o.b.	Guld- og dollarbeholdning[5]	EPU stilling	Gæld i sterling
	1938 = 100	Jun. 1947 = 100	1948 = 100	1000 lejligh.	Mill.	1000	Jun. 1947 = 100	Mill. £ 1948 priser	Mill £	Mill. £	Mill. $	Mill. $	Mill $
1938	100	63	86	30.0	17.32	1859	61	694	77	44	3449	•	2776
1946	216	108	100	19.4	22.08	338	106	700	173	137	1856	•	13783
1950	259	114	114	17.1	22.55	341	111	729	217	188	3300	225	10486
1951	315	125	117	16.8	22.73	281	120	723	325	226	2335	—465	10671
1952	323	136	114	20.7	22.51	463	130	715	290	227	1846	—614	9618
1953	324	140	121	27.2	22.74	380	136	743	279	224	2518	— 555	10337
1954	325	143	129	29.5	23.12	318	142	775	282	231	2762	—335	10923
1. kvt. 1954	322	140	125	26.7	22.88	409	139	709	274	234	2685	—551	..
2. kvt. —	326	142	128	30.3	23.12	314	142	759	285	232	3017	—490	10704
3. kvt. —	326	144	130	30.1	23.27	260	143	790	279	229	2901	—360	..
4. kvt. —	327	145	132	31.0	23.22	287	144	841	294	231	2762	—335	10923
1. kvt. 1955	333	146	133	28.0	23.23	320	147		336	258	2667	—330	..
April —	329	147	(135)	22.0	23.31	296	152		318	253	2686	—314	
Maj —	328	147	(131-32)		23.36	256	152		290	258	2686		
Juni —		150				(235)					2680		

Kilder: „Economist", „London & Cambridge Economic Service", „International Financial Statistics" samt „Monthly Bulletin of Statistics".

Tallene refererer til kalendermåneder eller er gennemsnit for 12, henholdsvis 3 måneder. Tallene for valutastillingen er dog altid ultima tal.

[1] Incl. minedrift og energiproduktion. Sæsonudjævnet af LCES. [2] Anmeldt til arbejdsanvisningen. [3] Lønsats pr. uge i hovederhvervene. [4] Generalhandel. [5] Sterlingområdets beholdninger af guld samt amerikanske og canadiske dollars.

om at en væsentlig del af stigningen i de personlige indtægter ville gå til øget privat opsparing og ikke til forbrugsudvidelse, således at virkningerne på den ydre balance kun skulle blive begrænsede.

De spørgsmål, som rejses fra forskellig side, er dels – som allerede omtalt – om man kan regne med en stigning i bruttonationalproduktet af det anførte omfang, dels om det ikke er for optimistisk at håbe på en så beskeden forbrugsstigning, som finansministeren gør. Igennem hele 1954 foregik der en støt ekspansion i forbruget (korrigeret for sæsonmæssige variationer), og det niveau der nåedes i årets sidste kvartal overstiger allerede det beløb, der er regnet med i finansministerens skøn fra 1955. Hvis hans forventninger skal holde stik, må

Englands bruttonationalprodukt 1953–55.
(Mill. £ i 1953-faktorpriser[1]).

	1953	1954	1955[2]	Ændring 1953–54	Ændring 1954–55[2]
Privatforbrug	9345	9735	10035	+390	+300
Løbende offentlige udgifter	2980	2940	2965	÷ 40	+ 25
Bruttoinvestering i fast kapital	2205	2330	2480	+125	+150
Investering i lagre m. v.	125	175	175	+ 50	0
Eksport af varer og tjenester	3245	3485	3835	+240	+350
÷ Import af varer og tjenester	3395	3535	3735	+140	+200
Bruttonationalprodukt	14505	15130	15755	+625	+625

Kilde: „London & Cambridge Economic Service", June 1955.
[1] Tallene kan ikke umiddelbart sammelignes med de almindelige opgørelser over forbrug, import og eksport m. v., der beregnes i markedspriser (d. v. s. incl. indirekte skatter, afgifter o. l.).
[2] Finansministerens tilsyneladende skøn før hensyntagen til ændringer i finanspolitikken.

der med andre ord i 1955 – på trods af højere produktion og der med indkomster og på trods af de gennemførte skattelempelser – ske en nedgang i forbruget, hvilket næppe kan anses for sandsynligt.

Endvidere peges der på, at en øget eksport ikke kommer automatisk, selv om der er den fornødne overskudsproduktion. Det er også nødvendigt, at den udenlandske efterspørgsel stiger, hvilket enten forudsætter øget aktivitet i udlandet eller lavere eksportpriser og øget salgsarbejde. Nogen nævneværdig sænkning af eksportpriserne i forhold til konkurrenterne er næppe mulig, da lønninger og andre omkostninger i England er steget nogenlunde i samme tempo som i andre lande. Men den nye amerikanske opgangskonjunktur skulle på den anden side bidrage til at skabe noget forbedrede afsætningsmuligheder for eksporten. Endelig fremhæves det, at den stigning i importpriserne på ca. 4 %, som har fundet sted i forhold til 1954, hvis den ikke reduceres, vil lægge beslag på ca. 150 mill. £, hvilket nøjagtigt svarer til den forventede forbedring af den løbende betalingsbalance regnet i faste priser. Hvis bytteforholdet ikke forbedres pånyt, vil der med andre ord – selv om alle de øvrige forudsætninger for finansministerens skøn skulle vise sig at holde stik – ikke blive tale om nogen forøgelse af det løbende betalingsbalanceoverskud, og derfor heller ikke nogen mulighed for at udvide de udenlandske investeringer undtagen på bekostning af valutareserverne.

Hvis den her omtalte skepsis viser sig at være velbegrundet, således at England stilles over for voksende betalingsbalancevanskeligheder, regner man med, at regeringen i første række vil sætte sin lid til en stramning af pengepolitikken, for derigennem at begrænse mindre nødvendige indenlandske investeringer. Det kan i denne forbindelse næves, at der allerede i forårets løb er gennemført betydelige forhøjelser særlig af de korte rentesatser. Dette var dog

allerede sket før forelæggelsen af de ovenfor omtalte skøn, og der må derfor være taget hensyn til det højere renteniveau ved udarbejdelsen af investeringsskønnet.

VESTTYSKLAND

Også i Vesttyskland fortsættes højkonjunkturen i hastig takt under pres af en stærk efterspørgsel både til indenlandsk forbrug og investering og til eksport. Som det fremgår af nedenstående tabel, er *bruttonationalproduktet* fra 1949 til 1954 steget med ca. 80 % regnet i løbende priser; i betragtning af at leveomkostningerne i de to år var praktisk talt på samme højde, medens engrospriserne i periodens løb er steget med kun en halv snes procent, er denne forøgelse af nationalproduktet i det væsentligste udtryk for en reel stigning. I første kvartal 1955 er fremgangen fortsat, idet det sædvanlige sæsonmæssige fald var mindre end normalt.

Vesttysklands bruttonationalprodukt.
(Milld. DM. Løbende priser).

	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Bruttonationalprodukt i alt	79.5	89.9	113.8	126.0	134.6	145.6
Eksportoverskud	÷2.6	÷1.4	1.9	3.0	4.6	4.7
Offentligt forbrug	14.0	14.1	17.8	22.6	22.4	24.0
Bruttoinvestering	16.3	20.2	29.2	29.7	32.3	35.6
Privat forbrug	51.7	57.0	64.9	70.7	75.3	81.3

Kilde: „International Financial Statistics". Tallene for 1954 beregnet på grundlag af oplysninger i Bank for International Settlements, XXV Annual Report, 1st April 1954—31st March 1955.

Man bemærker, at det private forbrugs andel af nationalproduktet i løbet af de første år faldt fra ca. 65 % til ca. 56 %, medens summen af bruttoinvestering og eksportoverskud samtidig steg fra 17 % til 27–28 %. Dette fordelingsmønster er siden fastholdt i store træk.

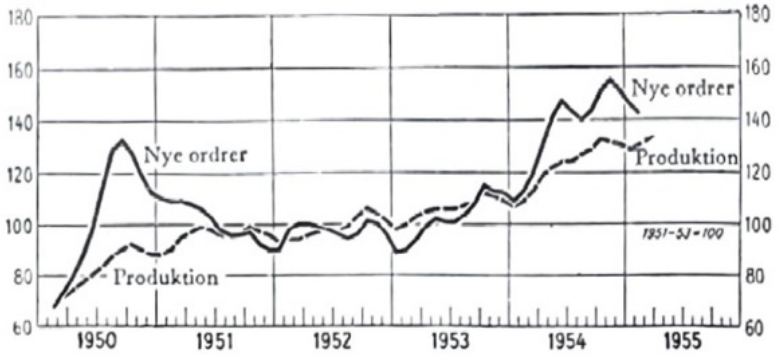
Den høje og stigende aktivitet illustreres af hosstående diagrammer, der viser, at *ordretilgangen* inden for alle hovedgrupper af industrien er steget betydeligt i løbet af det sidste årstid, og at *den løbende produktion* på intet af de tre hovedområder har kunnet holde trit med ordrerne; differencen er særlig stærk for investeringsgoder. Også *byggevirksomheden* ligger på et højt niveau, og både planlagt boligbyggeri og forretningsbyggeri overstiger tallene fra de foregående år betydeligt.

Aktivitetsfremgangen er hidtil ikke stødt på større hindringer i form af knaphed på produktionsfaktorer. I de sidste måneder synes der imidlertid at have gjort sig en vis *mangel på arbejdskraft* gældende. Antallet af arbejdsløse

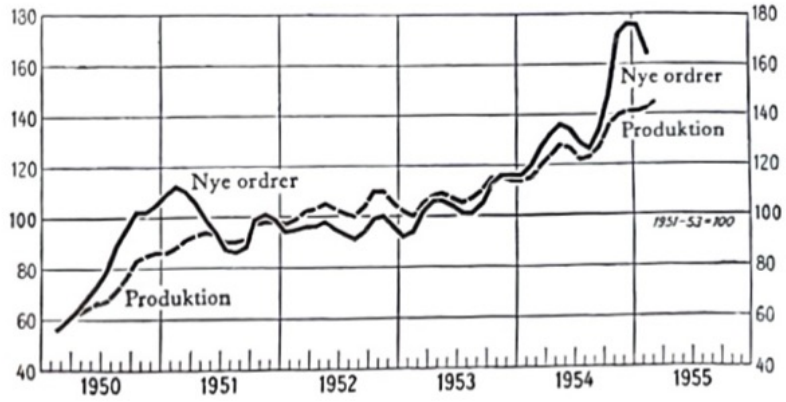
VESTTYSKLAND

Ordretilgang og produktion i industrien.
(1951–53 = 100; 3 mdrs. løbende gennemsnit).

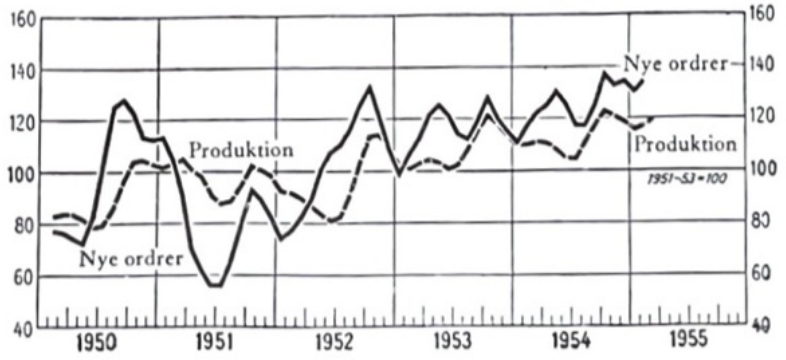
Industrielle grundprodukter

Investeringsgoder

Forbrugsgoder

Diagrammet lånt fra Bank for International Settlements, XXV Annual Report, 1st April 1954–31st March 1955, Basle, 13th June 1955.

var ved udgangen af april knapt 900.000 mod 1.270.000 året før og 820.000 i oktober 1954, da det hidtidige minimum nåedes. Mindst 200.000 af de ledige er kun midlertidigt arbejdsløse i forbindelse med overflytning fra en arbejdsplads til en anden, og en betydelig del af de øvrige er ikke fuldt arbejdsdygtige eller bosat på afsides liggende steder, hvorfra de vanskelige kan flyttes. De arbejdsløse repræsenterede således allerede i forsommeren næppe nogen væsentlig reserve. Hertil kommer, at tilgangen af unge til arbejdsmarkedet i den nærmeste fremtid vil gå ned. Til gengæld regner man med, at et større antal kvinder vil søge erhvervsmæssig beskæftigelse, og at der fortsat kan komme en vis tilgang til byerhvervene som følge af bortvandring fra landbruget. Der foreligger naturligvis også den mulighed, at arbejdstiden kan udvides; men denne er allerede steget betydeligt i de sidste år og andrager nu 48–49 timer pr. uge, hvilket er i overkanten af, hvad der er almindeligt i andre industrilande.

Et andet område, på hvilket opgangskonjunkturen i den sidste tid har sat tydelige spor, er handelsbalancen og betalingsstillingen over for udlandet. Både ind- og udførsel har siden 1949 været i stærk vækst. Men fra begyndelsen af 1950 har udførselsstigningen gennemgående været den stærkeste med det resultat, at en merimport i dec. 1949 på omtrent 650 mill. D.M. i dec. 1953 var forvandlet til en mereksport på 500 mill. D.M. Fra dette tidspunkt begyndte importen imidlertid at stige stærkere end eksporten, og i april i år noteredes for første gang i over to år et – ganske vist beskedent – underskud på handelsbalancen. Da hverken eksport- eller importpriser har udvist større ændringer inden for de sidste halvandet år, er den beskrevne udvikling i hovedsagen udtryk for reelle forskydninger. Sammenlignet med 1950 ligger eksportmængden nu på godt det dobbelte, medens importkvantum næsten nøjagtigt er fordoblet.

Der er næppe nogen tvivl om, at den vigtigste årsag til den forøgede import er stigningen i den indenlandske aktivitet, og det er ganske naturligt, at importen stiger relativt stærkere end den indenlandske produktion, når denne på et eller flere punkter nærmer sig til fuld udnyttelse af de forhåndenværende produktionsfaktorer, jvf. nedenstående oversigt, der – med alt forbehold på grund af beregningernes usikkerhed – viser, at importmængden steg mindre end den indenlandske produktion i de første år efter 1950, medens der endnu var rigeligt med uudnyttede produktionsfaktorer, hvorimod det modsatte fandt sted i 1954, da man nærmede sig den fulde kapacitetsudnyttelse. Det bør dog også bemærkes, at Vesttyskland i de sidste år har liberaliseret en voksende del af sin import, hvilket bl. a. har givet sig udslag i en særlig stærk stigning i indførelsen af færdigvarer.

Da Vesttyskland på andre løbende poster har betydelige valutaindtægter – bl. a. i form af de udenlandske troppers udgifter, er der dog stadig et overskud på den løbende betalingsbalance, som er mere end stort nok til at dække tilbagebetaling af udenlandsk gæld, investeringer i udlandet og forskellige en-

Vesttyske konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion[3]	Boligbyggeri fuldført[4]	Arbejdsmarked			Detailomsætning[6]	Udenrigshandel[7]		Valutastilling		
	Engrospriser[1]	Leveomkostninger[2]			Beskæftigelse	Arbejdsløse	Arbejdsløn i industri[5]		Import c.i.f	Eksport f.o.b.	Guld- og $-beholdn.	EPU-stilling	Andre (netto)
	(1950 = 100)	(1950 = 100)	(1936 = 100)	1000 lejligheder	Mill.	1000	Pfennig pr. time	(1950 = 100)	Mill. DM.	Mill. DM.	Mill. $	Mill. $	Mill $
1938	54	67	120	14.4	..	..	80	..	..	..	..	..	..
1948	103	108	63	..	..	..	105	..	..	..	..	..	..
1949	100	107	90	..	13.5	1230	120	81	654	345	..	..	..
1950	100	100	113	25.2	13.8	1580	127	100	948	697	148	—192	—93
1951	119	108	134	36.1	14.6	1432	145	103	1227	1215	366	0	—2
1952	121	110	144	36.5	15.0	1379	156	110	1350	1409	637	253	215
1953	118	108	157	43.2	15.6	1258	163	123	1334	1545	1169	461	353
1954	116	108	176	42.4	16.3	1220	167	132	1611	1836	1924	498	193
1. kvt 1954	116	108	159	14.2	15.8	1820	163	116	1370	1647	1340	545	323
2. kvt. —	116	108	177	24 0	16.5	1126	166	128	1530	1730	1449	604	264
3. kvt. —	116	108	177	42.2	16.8	899	167	126	1602	1862	1779	480	226
4. kvt. —	117	110	198	89.1	16.5	1019	171	161	1944	2104	1924	498	193
1. kvt. 1955	118	109	185	14.6	16.4	1700	172	125	1902	1962	2040	484	164[8]
April —	118	109	199			894		145	2020	2013	2041	488	161[8]
Maj —													
Juni —													

Kilder: „Monatsberichte der Bank deutscher Länder", „International Financial Statistics" samt „Monthly Bulletin of Statistics".

Tallene refererer til kalendermåneder eller er gennemsnit for 12, henholdsvis 3 måneder; tallene for valutastillingen er dog altid ultimatal.

[1] Producentpriser for industriprodukter. [2] Mellemste forbrugergruppe. [3] Incl. byggeri og energiproduktion. [4] Incl. genopbygning af ødelagte ejendomme. [5] 1938–50 kun den engelsk-amerikanske besættelseszone. [6] Mængdetal. [7] Generalhandel. [8] Iflg. BdL's opgivelser, der pr. 31.3.1955 var ca. 9 mill. $ lavere end IFS's.

Vesttysklands bruttonationalprodukt i faste priser sammenlignet med importmængde.
(1950 = 100).

	Nationalprodukt[1]	Importmængde
1950	100	100
1951	117	102
1952	127	118
1953	139	133
1954	150	168

[1] Deflateret ved hjælp af leveomkostningsindeks.

sidige forpligtelser i forbindelse med afviklingen af krigsforholdene. Der foregår derfor stadig en opbygning af valutareserven, omend i den seneste tid i stærkt reduceret tempo.

ITALIEN

Næst efter Vesttyskland er Italien det af de større vesteuropæiske lande, der siden 1948 har haft den stærkeste stigning i industriproduktionen, og i forhold til førkrigsårene er stigningen i Italien endog lidt større end i Vesttyskland. Det er bemærkelsesværdigt, at produktionsstigningen siden 1948 er foregået med praktisk talt uforandret arbejdsstyrke, og således helt må tilskrives øget produktivitet. Den samlede nationalindkomst er imidlertid steget langt svagere, nemlig med ca. 29–30 % fra 1948 til 1953, og sammenlignet med før krigen er stigningen ikke større end, at realindkomsten pr. indbygger i 1953 svarede nogenlunde til niveauet i 1938. I løbende priser androg indkomsten pr. indbygger i 1953 ca. 190.000 lire, svarende til henved 2100 kr. eller 300 $. Dette er en af de laveste nationalindkomster i hele Vesteuropa. Tilmed er fordelingen

Italienske konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion[2]	Fuldført boligbyggeri[3]	Arbejdsmarked			Udenrigshandel[7]		Valutastilling	
	Engrospriser	Levеomkostninger[1]			Beskæftigelse i industri[4]	Arbejdsløse[5]	Arbejdsløn i industri[6]	Import c. i. f.	Eksport f. o. b.	Guld- og $-beholdn.[8]	EPU-stilling
	1948 = 100	1948 = 100	1948 = 100	1000 værelser	1948 = 100	1000	1948 = 100	Milld. lire	Milld. lire	Mill. $	Mill. $
1938	1.72	1.92	101	12.4	..	810	1.82	0 94	0.87	236[9]	..
1948	100	100	100	10.1	100	1742	100	7.0	4.8	430	..
1950	90	100	127	22.3	98	1615	111	7.7	6.3	571	—17
1951	103	110	144	28.9	99	1721	122	11.3	8.6	633	134
1952	97	114	147	36.3	98	1850	135	12.2	7.2	655	103
1953	96	117	161	46.2	99	1947	144	12.6	7.8	812	—67
1954	97	120	176	(32.2)	100	1959	148	12.5	8.5	925	—110
1. kvt. 1954	98	118	170	(27.3)	97	2134	144	13.4	8.6	842	—106
2. kvt. —	97	120	174	(28.6)	100	1924	145	12.7	8.1	802	—119
3. kvt. —	97	121	176	(33.4)	103	1815	150	11.2	8.5	874	—98
4. kvt. —	98	121	186	(39.6)	100	2962	153	12.6	8.9	925	—110
1. kvt. 1955	98	121	178[10]	(32.9)[11]		2157[11]	153[10]	13.4	8.3	957	—140
April —											—152
Maj —											

Kilder: „International Financial Statistics" og „Monthly Bulletin of Statistics".

Tallene refererer sig til kalendermåneder eller er gennemsnit for 12, henholdsvis 3 måneder. Tallene for valutastillingen er dog altid ultima tal.

[1] I byer over 50.000 indbyggere. [2] Incl. minedrift og energiproduktion. [3] Incl. ombygning og genopbygning. Tal i parentes dækker kun provinshovedstæder og kommuner med over 20.000 indbyggere. [4] Incl. offentlige forsyningsvirksomheder og minedrift. [5] Anmeldt til arbejdsanvisningskontorerne. [6] Timefortjeneste for industriarbejdere, incl. familietillæg, for arbejdere med hustru og 3 børn. Disse tillæg kan udgøre op til 30 % af bruttoindtægten. [7] Specialhandel. [8] Officiel guldbeholdning + dollarbeholdning ifl. Federal Reserve Board. [9] 1937. [10] Jan.-febr. [11] Jan.

af indkomsten yderst ulige, både mellem befolkningsklasser og mellem landsdele. I visse dele af Syditalien er gennemsnitsindkomsten kun godt en fjerdedel af, hvad den er i industriområderne mod nord.

I det hele taget er spørgsmålet om en økonomisk ophjælpning af den stærkt tilbagestående sydlige del af landet det dominerende problem i Italiens økonomiske politik. Mere end halvdelen af den aktive befolkning i Syditalien er beskæftigede ved landbruget, der er yderst primitivt både i teknisk og organisatorisk henseende og derfor kun giver sine udøvere en meget sparsom indkomst; hertil kommer, at antallet af aktive, det vil navnlig sige mænd i alderen 20–65 år, er uforholdsmæssig lavt, fordi en stor del af denne befolkningsgruppe – netop på grund af den lave indkomst – er vandret bort, dels til udlandet, dels til Norditalien. Egentlige industriforetagender i større skala findes kun i begrænset omfang i Syditalien, hvorimod en ret stor del af befolkningen finder beskæftigelse i håndværksfag, der arbejder for et lokalt marked; men på grund af landbrugsbefolkningens ringe købeevne er også disse gruppers indtjeningsmuligheder små.

Årsagerne til Syditaliens ringe økonomiske stade ligger del i naturforholdene, dels i den historiske udvikling. Det skal blot nævnes, at betingelserne for landbrugsproduktion gennemgående er ret ugunstige, eller måske rettere, at overvindelsen af en række naturlige hindringer kræver en omfattende indsats af teknisk og organisatorisk karakter, som atter forudsætter, at der investeres meget betydelige beløb. Disse store investeringer kan kun i yderst begrænset omfang finansieres gennem opsparing ud af den lokale befolknings lave indkomster, og det er derfor nødvendigt at det offentlige præsterer en indsats på dette område. De historiske årsager hænger bl. a. sammen med, at feudalistiske tilstande har rådet inden for landbruget, samt med at der efter Italiens samling midt i forrige århundrede foregik en forskydning af det finansielle centrum og derved også af industri og handel til Norditalien, hvor regering og administration havde deres sæde[1].

Allerede omkring århundredeskiftet begyndte man at interessere sig for det specielle syditalienske problems kompleks. Men det er i virkeligheden først efter den 2. verdenskrig – der iøvrigt ramte Syditalien hårdere end de nordlige dele af landet, at der er blevet truffet foranstaltninger af et omfang, der giver rimeligt håb om, at der kan komme gang i den økonomiske udvikling af Syditalien.

Blandt disse foranstaltninger er der særlig grund til at omtale jordreformlovgivningen og oprettelsen af et organ der skal tilrettelægge og financiere investeringer både i landbrug og industri. Jordreformerne omfatter i princippet både omfordeling af jorden, revision af fæstesystemet, forbedring af landarbejdernes kår og forskellige jordforbedringsarbejder. Indtil nu har man navnlig arbejdet med det første af disse problemer; ved årsskiftet 1954–55

[1] Se nærmere „Economic Survey of Europe in 1953". Udgivet af Economic Commission for Europe. Geneve. 1954.

var ca. 500.000 ha dyrkelig jord blevet eksproprieret, og heraf var igen tre femtedele blevet fordelt mellem 60.000 bønder.

Det omtalte investeringsorgan har fået stillet et beløb på 1280 milld. lire til sin rådighed for perioden 1950–62, der i første række skal anvendes til fremme af landbrugsproduktionen, dels gennem investeringer fx. i. afvandings- og overrislingsanlæg, dels gennem udbredelse af kendskabet til mere effektive dyrkningsmetoder m. v. Men desuden har det taget sig af opførelse af boliger, anlæg af veje, forbedring af jernbaner o. l.; ikke mindst disse opgavers løsning kan vise sig at blive af stor betydning, fordi der herved tilvejebringes nødvendige forudsætninger for investeringer fra det private erhvervs side. Endvidere er der taget initiativ til oprettelse af nye industrier, bl. a. en automobilfabrik, idet det erkendes, at der gradvis må ske en bortflytning af dele af befolkningen fra det overfyldte landbrug. Selv om der allerede er præsteret en betydelig indsats på flere områder, hævdes det ofte, at de beløb, der er til rådighed pr. år, i virkeligheden næppe er tilstrækkelige, idet de kun udgør godt 1 % af nationalproduktet. På den anden side må man erindre, at finansieringsproblemet kun er en enkelt side af sagen; der kræves også et administrativt-teknisk apparat af betydeligt omfang, og det er muligvis bedre at koncentrere indsatsen om et forholdsvis begrænset antal projekter frem for at sprede dem over mange.

20.7.1955
P. W.